

Powiedzieć zaufanemu dorosłemu – czynniki związane z prawdopodobieństwem ujawnienia przez dziecko doświadczeń wykorzystywania seksualnego przed lub w trakcie formalnego przesłuchania

Hanna M. Grandgenett^a, Samantha L. Pittenger^b,
Emily R. Dworkin^c, David J. Hansen^a

^aUniversity of Nebraska-Lincoln, Department of Psychology;

^bYale School of Medicine, Division of Prevention and Community Research,
Department of Psychiatry;

^cUniversity of Washington School of Medicine, Department of Psychiatry
and Behavioral Sciences

Tło: Wiele dzieci, które doświadczyły wykorzystywania seksualnego, zwleka z ujawnieniem wykorzystywania lub wcale go nie ujawnia nawet podczas formalnego przesłuchania.

Cel: Zbadanie czynników związanych z procesem ujawnienia wykorzystywania seksualnego dzieci (WSD).

Osoby badane i miejsce badania: Ofiary WSD (N = 1732), które trafiły do Centrum Pomocy Dzieciom (Child Advocacy Center) na przesłuchanie.

Metoda: Przetestowaliśmy model strukturalny, aby określić predyktory ujawnienia WSD przed przesłuchaniem i w jego trakcie, z zastosowaniem wtórnej analizy danych.

Wyniki: Prawdopodobieństwo ujawnienia wykorzystywania przed przesłuchaniem było mniejsze, jeśli dzieci były świadkami przemocy domowej ($\beta = -0,233$; $p < 0,05$). Opiekunowie rzadziej wierzyli w prawdziwość zarzutu wykorzystywania, jeśli domniemany sprawca mieszkał w tym samym domu ($\beta = -0,386$; $p < 0,05$), a częściej, jeśli dziecko wcześniej ujawniło wykorzystywanie ($\beta = 0,286$; $p < 0,05$). Prawdopodobieństwo ujawnienia WSD podczas przesłuchania było większe, jeśli dziecko było starsze ($\beta = 0,209$; $p < 0,05$), jeśli domniemany sprawca mieszkał w tym

samym domu ($\beta = 0,286$; $p < 0,05$), jeśli dziecko już wcześniej ujawniło wykorzystywanie ($\beta = 0,254$; $p < 0,05$) oraz jeśli opiekun wierzył w prawdziwość zarzutu wykorzystywania ($\beta = 0,213$; $p < 0,05$). Sprawca mieszkający w tym samym domu ($\beta = -0,082$; $p < 0,05$) oraz wcześniejsze ujawnienie WSD ($\beta = 0,060$; $p < 0,05$) były związane z ujawnieniem w trakcie przesłuchania pośrednio – poprzez zmienną wiary opiekuna w prawdziwość zarzutu.

Wnioski: Wyniki potwierdzają istotne znaczenie kontekstu rodzinnego i wiary opiekuna w prawdziwość zarzutu WSD w procesie ujawniania takich doświadczeń przez dzieci uczestniczące w formalnych dochodzeniach.

SŁOWA KLUCZOWE:

WYKORZYSTYWANIE SEKSUALNE, UJAWNIECIE, PRZESŁUCHANIE, ODKRYCIE WYKORZYSTYWANIA, WIARA OPIEKUNA, MODEL RÓWNAŃ STRUKTURALNYCH

Wykorzystywanie seksualne dzieci (WSD) jest problemem nader rozpowszechnionym (Briere, Elliott, 2003; Pereda, Guilera, Forns, Gomez-Benitó, 2009; Putnam, 2003), chociaż trudności w identyfikacji ofiar uniemożliwiają dokładne oszacowanie skali tego zjawiska. W amerykańskim badaniu populacyjnym z udziałem 34 000 dorosłych 10% respondentów (w tym 24,8% mężczyzn i 75,2% kobiet) zadeklarowało, że doświadczyło wykorzystywania seksualnego przed 18 r.ż. (Pérez-Fuentes i in., 2013). Tylko niewielka część ofiar WSD ujawnia jednak swoje doświadczenia osobom dorosłym lub instytucjom (Lahtinen, Laitila, Korkman, Ellonen, 2018), a 55–69% ofiar nie mówi o nich nikomu w okresie dzieciństwa (London, Bruck, Wright, Ceci, 2008). Identyfikacja dzieci – ofiar WSD jest niezbędnym krokiem ku skutecznej ochronie młodych ludzi (np. Paine, Hansen, 2002), a formalne dochodzenie jest jednym z głównych kontekstów, w których dzieci mają okazję ujawnić doświadczone wykorzystywanie.

W latach 80. XX w. w Stanach Zjednoczonych wprowadzono model Centrów Pomocy Dzieciom (*Child Advocacy Center* – CAC), aby uczynić uczestnictwo w procedurach dochodzeniowych mniej obciążającym dla ofiar wykorzystywania (Cross i in., 2008). Centra Pomocy Dzieciom stosują szczególne techniki przesłuchania i zapewniają dzieciom przyjazną atmosferę, aby zwiększyć prawdopodobieństwo ujawnienia WSD i ułatwić zebranie dowodów (Cross i in., 2008). Uważa się, że model CAC zwiększa liczbę czynnych ujawnień wykorzystywania seksualnego w trakcie przesłuchania, ale badania empiryczne dotąd tego nie potwierdziły (Cross i in., 2008; Lippert, Cross,

Jones, Walsh, 2009). Tak więc nieujawnianie WSD pozostaje problemem i przeszkodą w skutecznym ściganiu tego przestępstwa, zwiększaniu bezpieczeństwa dzieci oraz pomocy w zdrowieniu po doświadczeniach wykorzystywania, ponieważ duża część ofiar nadal nie ujawnia swoich doświadczeń podczas przesłuchania. Na przykład Lippert i in. (2009) wykazali, że w CAC zlokalizowanych w czterech rejonach USA odsetek ujawnień wynosił 61–89%. Cross i in. (2008) przyjrzyli się przypadkom, w których śledczy doszli do wniosku, że dzieci rzeczywiście padły ofiarą wykorzystywania, i odkryli, iż istotny odsetek ofiar (29%) nie ujawnił tych doświadczeń w trakcie przesłuchań przeprowadzonych w CAC. Te dane w połączeniu z niskimi wskaźnikami spontanicznego ujawniania WSD zaufanym osobom bezpośrednio po zdarzeniu (np. Smith i in., 2000) sugerują, że potrzebne są dalsze badania, aby określić bariery i czynniki sprzyjające ujawnianiu WSD przez dzieci, które trafiają do CAC.

PROBLEM OPÓŹNIENIA I BRAKU UJAWNIA WYKORZYSTYWANIA SEKSUALNEGO

Problem nieujawniania WSD zidentyfikowano w badaniach retrospektywnych, w których wykazano, że mniej niż ¼ młodych ofiar mówi komuś o takich doświadczeniach zaraz po napaści (McElvaney, 2015). Większość ofiar ujawnia je jednak – jeśli w ogóle – dopiero w dorosłości (Smith i in., 2000). Podobne badania retrospektywne sugerują, że nawet jeśli mała ofiara mówi komuś o doznanej wiktyimizacji jeszcze w dzieciństwie lub w okresie dojrzewania, to na ogół robi to kilka miesięcy lub kilka lat po zdarzeniu (London i in., 2008). Wśród dzieci i młodych ludzi, którzy ujawniają wykorzystywanie i trafiają do CAC na formalne przesłuchanie, 43% ujawnia swoje doświadczenia kilka miesięcy po ostatnim incydencie WSD (Lippert i in., 2009).

Ujawnienie jest ważną – a w części wypadków jedyną – drogą do odkrycia wykorzystywania i podjęcia odpowiednich działań, aby przerwać trwającą wiktyimizację (Collings, Griffiths, Kumalo, 2005). Ujawnienie w trakcie czynności dochodzeniowych – takich jak prowadzone w CAC – stanowi ważny materiał dowodowy w sądzie, bez którego sprawcy mogą zachować dostęp do dzieci i nadal je krzywdzić (Elliott, Briere, 1994; Paine, Hansen, 2002). Ponadto dzieci i nastolatki, które ujawniają WSD z opóźnieniem albo wcale tego nie robią, mogą nie otrzymać pomocy psychologicznej niezbędnej do tego, by zapobiec wystąpieniu objawów będących skutkiem takich doświadczeń lub je złagodzić (Collings i in., 2005). Dlatego niezwykle ważne jest, abyśmy zrozumieli proces ujawniania WSD u dzieci, które trafiają do CAC, by skutecznie usuwać przeszkody i ułatwiać dzieciom ujawnianie doświadczeń wykorzystywania.

UJAWNIE NIE JAKO PROCES

Chociaż specjalne procedury przesłuchania przyjęte w placówkach CAC miały na celu poprawę doświadczeń związanych z ujawnieniem WSD (Cross, Jones, Walsh, Simone, Kolko, 2007; Newman, Dannenfelser, Pendleton, 2005), dzieci nadal muszą w trakcie dochodzenia opowiadać o wykorzystywaniu kilka razy i w różnych okolicznościach. Na przykład dziecko może najpierw powiedzieć o swojej wiktyimizacji zaufanej osobie, takiej jak bliski kolega czy koleżanka, która następnie namawia je do rozmowy z opiekunem lub nauczycielem. Później może być zachęcane do ujawnienia swoich doświadczeń specjalistom zaangażowanym w formalne czynności dochodzeniowe. Postulowano więc, aby w badaniach empirycznych nie traktować ujawnienia jako pojedynczego zdarzenia, lecz jako proces przebiegający w różnych kontekstach i okolicznościach (Alnock, Miller, 2013). Dostępne piśmiennictwo koncentruje się jednak na ujawnieniu WSD podmiotom formalnym (np. policji) lub nieformalnym (np. opiekunom; Reitsema, Grietens, 2016), a co za tym idzie – sprowadza ujawnienie do jednorazowego zdarzenia.

U dzieci i nastolatków kierowanych do CAC proces ujawnienia na ogół obejmuje odkrycie wykorzystywania (np. ujawnienie przez samo dziecko, zgłoszenie przez świadka), a następnie poinformowanie służb (Lippert i in., 2009). Prawdopodobieństwo ujawnienia WSD podczas formalnego przesłuchania w CAC jest największe, kiedy dziecko już wcześniej powiedziało komuś o tych doświadczeniach (Cross i in., 2008). Aby wspomagać odkrywanie przypadków wykorzystywania i zapewnić skuteczność działań dochodzeniowych, należy więc zidentyfikować czynniki, które ułatwiają i utrudniają dzieciom mówienie o doświadczeniach wykorzystywania na obu etapach procesu ujawnienia.

Czynniki indywidualne, rodzinne i związane z wykorzystywaniem, które wpływają na ujawnienie

Czynniki indywidualne

Na ujawnienie przez dziecko WSD – zarówno podmiotom nieformalnym, jak i oficjalnym służbom – wpływa zapewne kilka czynników. Na przykład płeć dziecka może wywierać wpływ na ujawnianie WSD służbom – dziewczyny wydają się nieco skłonniejsze do formalnego ujawniania takich doświadczeń niż chłopcy (Hershkowitz, Lanes, Lamb, 2007). Ponadto młodsze dzieci mogą ujawniać wykorzystywanie służbom rzadziej niż starsze (McElvaney, 2015), co – jak się uważa – wynika z tego, że młodsze dzieci nie rozumieją, iż wykorzystywanie jest czymś złym (Goodman-Brown, Edelstein,

Goodman, Jones, Gordon, 2003; Pipe i in., 2007). Wydaje się też, że młodsze dzieci częściej niż starsze zwlekają z pierwszym ujawnieniem wykorzystywania osobie ze swojej sieci społecznej (np. Jonzon, Lindblad, 2004). Część badań jednak tego nie potwierdza. Na przykład Tashjian, Goldfarb, Goodman, Quas i Edelstein (2016) nie wykazali związku między wiekiem dziecka a czasem ujawnienia WSD.

Czynniki rodzinne

Duża część ofiar WSD mieszka w domach dotkniętych innymi formami przemocy w rodzinie (Kellogg, Mernard, 2003), co może wpływać na ujawnienie wykorzystywania. Badania wykazały, że dzieci zwlekają z ujawnieniem takich doświadczeń osobom ze swojej sieci społecznej, jeśli żyją w dysfunkcyjnym środowisku rodzinnym, np. w rodzinie dotkniętej problemem uzależnień, przestępczości czy krzywdzenia dzieci (Leclerc, Wortley, 2015). Wykazano również, że krzywdzenie emocjonalne przez członka rodziny niebędącego sprawcą WSD jest związane z opóźnieniem ujawnienia wykorzystywania oficjalnym służbom (Tashjian i in., 2016). Bezpieczna relacja rodzic–dziecko i bezpieczne środowisko zapewne odgrywają ważną rolę w ujawnianiu WSD (np. Tashjian i in., 2016), a dzieci mogą nie czuć się bezpiecznie, ujawniając takie doświadczenia, jeśli żyją w niestabilnym środowisku.

Czynniki związane z wykorzystywaniem

Konkretne aspekty doświadczenia wykorzystywania, takie jak jego dotkliwość (ciężkość), częstość i czas trwania, wydłużają czas między wykorzystywaniem a jego ujawnieniem niekrzywdzącemu opiekunowi (Hershkowitz i in., 2007). Istotną rolę może również odgrywać relacja między dzieckiem a sprawcą. Na przykład dzieci wykorzystywane przez członka rodziny ujawniają WSD służbom z większym opóźnieniem niż dzieci krzywdzone przez sprawców spoza rodziny (Tashjian i in., 2016). Ponadto Hershkowitz i in. (2007) wykazali, że 78% dzieci, które dobrze znały sprawcę wykorzystywania, zwlekało z ujawnieniem tego doświadczenia niekrzywdzącemu opiekunowi. Niestety te czynniki analizowano albo w badaniach poprzecznych, przeprowadzonych z udziałem małych grup, albo z perspektywy dorosłych sprawców przestępstw na tle seksualnym (np. Hershkowitz i in., 2007; Leclerc, Wortley, 2015; Tashjian i in., 2016). Co za tym idzie – konieczne jest przeprowadzenie dalszych badań z udziałem większych grup dzieci.

Wiara opiekunów w prawdziwość zarzutów i jej rola w procesie ujawnienia

Każde ujawnienie wykorzystywania wywołuje reakcję odbiorcy, a sposób, w jaki odbiorca na nie reaguje – albo jego spodziewana reakcja – może wpływać na późniejsze ujawnienia (Reitsema, Grietens, 2016). W badaniach przeprowadzonych wśród dorosłych ofiar napaści seksualnych wykazano, że próby ujawnienia takich doświadczeń mogą zupełnie ustać na skutek negatywnych reakcji społecznych (np. Ahrens, 2006) – takich jak niedowierzenie – podczas gdy reakcje pozytywne mogą wywołać u ofiary optymistyczne nastawienie do powiedzenia o tym, co ją spotkało, kolejnym osobom (Dworkin, Allen, 2018). Dzieci z doświadczeniem WSD, którym nie uwierzono, gdy pierwszy raz komuś o tym powiedziały, mogą być mniej skłonne do ujawnienia tych doświadczeń w przyszłości. Ofiary WSD wskazywały obawę, że przyjaciel lub członek rodziny im nie uwierzy, jako przyczynę zwlekania lub rezygnacji z ujawnienia (McElvaney, Greene, Hogan, 2014). W warunkach ujawnienia formalnego ten interaktywny proces na ogół analizowano w diadzie opiekun–dziecko, a badania potwierdziły, że brak wsparcia ze strony opiekuna jest predyktorem nieujawnienia przez dziecko doświadczeń wykorzystywania (Elliott, Briere, 1994; Lawson, Chaffin, 1992) lub zaprzeczania ich doświadczenia (Malloy, Lyon, Quas, 2007). Wiara niekrzywdzącego opiekuna w prawdziwość zarzutu wykorzystywania może szczególnie silnie wpływać na proces ujawnienia, przy czym w dotychczasowych badaniach wykazano, że 69–84% niekrzywdzących opiekunów wykazuje pewien stopień wiary w prawdziwość tych zarzutów (przegląd zob. Elliott, Carnes, 2001).

Wiara opiekuna jest ważnym aspektem procesu ujawnienia, który sprzyja skutecznej ochronie dzieci trafiających do CAC. Ponadto ten aspekt procesu ujawnienia może być podatny na wpływ interwencji (Malloy, Lyon, 2006). Co za tym idzie – identyfikacja cech dziecka, rodziny lub samego wykorzystywania, które wpływają na to, czy opiekun wierzy w prawdziwość zarzutu wykorzystywania, jest konieczna, gdy staramy się skłaniać dzieci do ujawniania doświadczeń WSD. Chociaż przeprowadzono niewiele badań dotyczących korelatów wiary opiekuna, to udało się zidentyfikować kilka takich czynników. Na przykład wykazano, że dzieci, które są wykorzystywane przez członka rodziny i które doświadczają ciężkich form wykorzystywania, częściej spotykają się z niewspierającymi reakcjami opiekunów w porównaniu z dziećmi wykorzystywanymi przez sprawców spoza rodziny i doświadczającymi mniej poważnych form WSD (Hershkowitz i in., 2007; Ullman, 2007). Ponadto opiekunowie częściej reagują w sposób niewspierający, kiedy dzieci ujawniają wykorzystywanie z opóźnieniem (Hershkowitz i in., 2007). Chociaż nie znaleźliśmy żadnych badań, które dotyczyłyby przemocy domowej

lub historii WSD w rodzinie jako predyktorów wiary opiekunów w prawdziwość zarzutu wykorzystywania, pojawiły się pierwsze dane empiryczne potwierdzające trafność teorii, że bliskość przemocy interpersonalnej wpływa na to, czy opiekun wierzy, iż doszło do wykorzystywania. W jednym z niedawnych badań Miller i Cromer (2015) ustaliły, że studenci z doświadczeniami ekspozycji na traumę interpersonalną częściej niż inni oceniali scenariusz opisujący przypadek WSD jako wiarygodny. Potrzebne są dalsze badania, aby potwierdzić te ustalenia i zidentyfikować więcej korelatów wiary opiekunów, zwłaszcza wśród dzieci i nastolatków trafiających do placówek CAC.

BADANIE

Niniejsze badanie wnosi wyjątkowy wkład w piśmiennictwo, gdyż analizuje proces ujawnienia u dzieci, które trafiają do CAC, śledząc drogę od ujawnienia WSD przed formalnym przesłuchaniem przez wiarę opiekuna w prawdziwość zarzutów po ujawnienie wykorzystywania w trakcie przesłuchania. Chociaż wcześniej badano ujawnienie przed przesłuchaniem i wiarę opiekunów jako predyktory ujawnienia WSD podczas przesłuchania (Cross i in., 2008), to nie analizowano jeszcze tych zmiennych jako czynników odgrywających ważną rolę w procesie ujawnienia. Te zmienne mają zapewne własne bariery i czynniki facylitujące, a wyjaśnienie ich roli w procesie ujawnienia WSD u dzieci trafiających do CAC jest sprawą wielkiej wagi. Do tej pory rzadko badano połączony wpływ czynników indywidualnych i sytuacyjnych na ujawnianie WSD, a ponadto dotychczasowe badania na ogół koncentrowały się na pojedynczym momencie ujawnienia (np. Lemaigre, Taylor, Gittoes, 2017; Pipe i in., 2007). Potrzebna jest więc szczegółowa analiza mechanizmów leżących u podstaw procesu ujawnienia WSD (Lemaigre i in., 2017). Celem niniejszego badania było wypełnienie tej luki poprzez ustalenie, w jaki sposób cechy dziecka, rodziny i samego krzywdzenia są powiązane z procesem ujawnienia WSD u dzieci, które trafiają do CAC. Wykorzystano w nim dane administracyjne jednego z CAC, aby przyrzeć się czynnikom związanym z ujawnieniem wykorzystywania podczas czynności dochodzeniowych. Poprzez zastosowanie tej metodologii starano się przezwyciężyć kilka trudności występujących w dotychczasowych badaniach, w których stosowano metody retrospektywne i samoopisowe – np. problem zapominania lub zniekształcania zdarzeń podczas prób przypomnienia sobie informacji (Alaggia, 2004).

Na podstawie wcześniejszej teorii i badań przeanalizowano związek między zmiennymi demograficznymi, czynnikami rodzinnymi i cechami sprawcy wykorzystywania a: a) nieformalnym ujawnieniem WSD osobie należącej do sieci społecznej

dziecka, b) wiarą opiekuna w prawdziwość zarzutu wykorzystywania, c) ujawnieniem w trakcie formalnego przesłuchania w CAC. Sformułowano następujące hipotezy:

1. Ujawnienie przed przesłuchaniem jest mniej prawdopodobne w wypadku młodszych dzieci oraz tych, które były świadkami przemocy domowej, mają bliską relację rodzinną ze sprawcą albo mieszkają z nim pod jednym dachem.
2. Opiekunowie będą mniej skłonni wierzyć w prawdziwość zarzutu wykorzystywania, jeśli dziecko nie ujawniło WSD przed przesłuchaniem, ma bliską relację rodzinną ze sprawcą, mieszka ze sprawcą pod jednym dachem, a także pod nieobecność wcześniejszych przypadków WSD w danej rodzinie.
3. Ujawnienie w trakcie przesłuchania będzie mniej prawdopodobne, jeśli opiekun nie wierzy w prawdziwość zarzutów lub dziecko nie ujawniło wykorzystywania przed przesłuchaniem.

METODA

Procedury badawcze

Dane wykorzystane w niniejszym badaniu pochodziły z akt zamkniętych spraw jednego z CAC w stanie Nebraska. Stanowiły one część danych z większego badania, w którym przeanalizowano archiwalne akta 1992 dzieci, które trafiły do CAC w związku z pierwszym epizodem wykorzystywania seksualnego między rokiem 2002 a 2009 (Pittenger, Pogue, Hansen, 2018). Centrum Pomocy Dzieciom przechowuje akta każdego dziecka przyjętego do tej placówki. Akta te mogą zawierać informacje demograficzne, charakterystykę rodziny, szczegóły dotyczące wykorzystywania i jego ujawnienia, historię medyczną i wyniki badań lekarskich, dokumentację przesłuchania, wyniki spraw sądowych oraz upoważnienie do wymiany informacji. Po zgłoszeniu WSD (lub podejrzenia wykorzystywania) umawiano termin wywiadu wstępnego w CAC. Podczas pierwszej wizyty w CAC pracownik tej placówki przeprowadzał wstępny wywiad ze wspierającym opiekunem dziecka. W trakcie tej wizyty dziecko spotykało się z osobą przeszkoloną w prowadzeniu przesłuchań sądowych, która starała się uzyskać od niego informacje na temat wykorzystywania. Informacje będące przedmiotem zainteresowania niniejszego badania dokumentowano w specjalnych formularzach wywiadu wstępnego i przesłuchania dziecka. Badacze zebrali dane z akt zamkniętych spraw prowadzonych przez CAC. Procedury weryfikacji danych obejmowały losowy wybór 30% akt w celu przeprowadzenia niezależnego kodowania. Zgodność między oceniającymi wyniosła ponad 98%. Rada etyki badań naukowych Uniwersytetu Stanu Nebraska zaakceptowała wszystkie procedury.

Osoby badane

Archiwalne raporty, które zakodowano w niniejszym badaniu, dotyczyły dzieci przyjętych do CAC w związku z wykorzystywaniem seksualnym, których sprawy zostały zamknięte przed rozpoczęciem niniejszego badania oraz w których wypadku przeprowadzono wywiad wstępny i formalne przesłuchanie dziecka ($N = 1732$). Sprawę uważano za zamkniętą, kiedy wszystkie czynności dochodzeniowe i procedury sądowe zostały zakończone. W badaniu uwzględniono wszystkie przypadki wykorzystywania – z wyjątkiem tych, w których podejrzewano fałszywe zgłoszenie – niezależnie od tego, czy zarzuty zostały formalnie potwierdzone, ponieważ brak potwierdzenia zarzutów WSD często wynika z problemów związanych z prowadzeniem dochodzenia (takich jak brak dostępnych źródeł informacji) i nie świadczy o tym, że wykorzystywanie nie miało miejsca (Lewit, 1994).

Dzieci były w wieku 3–18 lat (średnia: 9,4 roku; $SD = 4,2$). Wśród osób badanych było 1317 dziewczynek (76%) i 413 chłopców (24%). Oprócz Amerykanów pochodzenia europejskiego, którzy stanowili większość badanej próby ($n = 1363$, 81%), znalazło się w niej 136 dzieci afroamerykańskich (8%), 121 – latynoskich (7%), 37 rdzennych Amerykanów (2%) i 17 dzieci pochodzenia azjatyckiego (1%). Piętnaścioro dzieci przyporządkowano do kategorii „inna” lub „wieloetniczna” (1%). Proporcje rasowe i etniczne w badanej próbie są podobne jak w populacji ogólnej stanu Nebraska (np. 88,3% mieszkańców Nebraski stanowią Amerykanie pochodzenia europejskiego; United States Census Bureau, 2018).

Źródła danych

Wywiad wstępny

Formularz przyjęcia, wypełniony przez specjalistę z CAC, zawierał szczegółowe dane demograficzne oraz informacje dotyczące rodziny, zarzutów wykorzystywania i pomocy udzielonej przez CAC. Do zmiennych uwzględnionych w niniejszym badaniu należały:

- a) wiek dziecka;
- b) to, czy dziecko było świadkiem przemocy domowej;
- c) historia wykorzystywania seksualnego w rodzinie;
- d) to, czy dziecko ujawniło wykorzystywanie przed wizytą w CAC;
- e) reakcja niekrzywdzącego rodzica/opiekuna na odkrycie wykorzystywania, przyporządkowana do kategorii – „wykazuje wiarę w prawdziwość zarzutów” lub „nie wykazuje wiary w prawdziwość zarzutów”;

- f) relacja sprawcy z dzieckiem sklasyfikowana jako „sprawca z rodziny” lub „sprawca spoza rodziny”;
- g) miejsce zamieszkania sprawcy w czasie, gdy doszło do wykorzystywania – w domu dziecka lub poza nim.

Przesłuchanie

Formularz przesłuchania był wypełniany przez osobę przesłuchującą, aby udokumentować formalne przesłuchanie dziecka. Celem przesłuchań jest ocena bezpieczeństwa dziecka oraz ewentualne wykorzystanie w procedurach prawnych – uzyskane informacje mogą służyć jako dowody w postępowaniu karnym. Informacją, która interesowała autorów tego badania, było to, czy dziecko ujawniło WSD w trakcie przesłuchania. Osoba przesłuchująca odnotowywała stopień (poziom) ujawnienia w trakcie przesłuchania – z podziałem na kategorie: „brak ujawnienia”, „wycofanie zarzutu”, „umiarkowane ujawnienie” i „pełne ujawnienie”. W niniejszym badaniu ujawnienie przekształcono w zmienną dychotomiczną (binarną) – ujawnienie WSD („umiarkowane” lub „pełne”) lub brak ujawnienia w trakcie przesłuchania („brak ujawnienia”, „wycofanie zarzutu”).

Analizy

Zastosowaliśmy modelowanie równań strukturalnych, aby wygenerować model ścieżki obrazującej proces ujawnienia. Brakujące dane zastąpiono przy użyciu imputacji wielokrotnej w programie Mplus, wersja 7.4 (Muthén, Muthén, 2015). Zbiory danych uzupełnione metodą imputacji wykorzystano do przeprowadzenia analiz dwuzmiennowych i wielozmiennowych, a analizy opisowe przedstawiono jedynie dla kompletnych zbiorów danych. Imputacja wielokrotna jest metodą analizy brakujących danych, która redukuje obciążenie związane z nielosowym brakiem informacji i przywraca moc utraconą na skutek zmniejszenia wielkości próby (Graham, 2009). Do zmiennych endogenicznych (czyli tych prognozowanych przez inne zmienne w modelu) należały: ujawnienie przed przesłuchaniem w CAC (ujawnienie nieformalne), wiara opiekuna w prawdziwość zarzutu wykorzystywania oraz ujawnienie w trakcie przesłuchania (ujawnienie formalne). Wszystkie zmienne endogeniczne zakodowano jako zmienne dychotomiczne („tak/nie”). Analizy opisowe i dwuzmiennowe przeprowadzono przy użyciu programu SPSS, wersja 23.0, a model strukturalny oszacowano przy użyciu Mplus. Kiedy zmienne zależne mają charakter kategoryjny, program Mplus domyślnie stosuje estymator MLSMV (technikę ważonych najmniejszych kwadratów ze

skorygowaną średnią i wariancją) do obliczenia parametrów modelu. Ten estymator zapewnia optymalne rezultaty w wypadku większych liczebności prób (tj. 200 lub więcej; Muthén, du Toit, Spisic, 1997). Program Mplus umożliwia również włączenie dychotomicznych zmiennych egzogenicznych (zmiennych, które nie są prognozowane przez żadne inne zmienne w modelu), do których w tym modelu należały: płeć (0 = męska, 1 = żeńska), przynależność etniczna (0 = inny niż biały, 1 = biały), bycie świadkiem przemocy domowej, historia wykorzystywania seksualnego w rodzinie, sprawca mieszkający w domu dziecka w czasie, gdy doszło do wykorzystywania, oraz sprawca będący członkiem rodziny (dla wszystkich tych zmiennych 0 = nie, 1 = tak). Wiek dziecka (w latach) był jedyną zmienną ciągłą uwzględnioną w tym modelu.

Przy dużych wielkościach próby często otrzymuje się istotny wynik testu chi-kwadrat, co może błędnie sugerować słabe dopasowanie modelu (Kline, 1998). Z tego powodu zamiast testu chi-kwadrat do oceny dopasowania modelu zastosowano porównawczy wskaźnik dopasowania (CFI) i wskaźnik RMSEA (pierwiastek średniego błędu aproksymacji). O dobrym dopasowaniu modelu świadczyły wartości graniczne $CFI \geq 0,90$ i $RMSEA \leq 0,05$ (Kline, 2016).

WYNIKI

Analizy opisowe

Większość dzieci ($n = 1294$; 86%) dokonała ujawnienia nieformalnego (UN) przed wizytą w CAC, a 1326 dzieci (80%) dokonało ujawnienia formalnego (UF) w CAC. Większość opiekunów ($n = 704$; 81%) wierzyła w to, że dziecko doświadczyło wykorzystywania. Odbiorcami ujawnień nieformalnych byli najczęściej rodzice ($n = 754$; 60%), inni członkowie rodziny ($n = 117$; 9%), personel szkoły ($n = 114$; 9%) lub terapeuta dziecka ($n = 88$; 7%). Sto dziewiętnaścioro dzieci (15%) powiadziło o krzywdzeniu innej osobie (np. koleżce/koleżance, lekarzowi, niani lub policjantowi). W wypadku dzieci, które nie dokonały nieformalnego ujawnienia, wykorzystywanie zostało odkryte dlatego, że u dziecka zidentyfikowano wysokie ryzyko WSD (np. w tym samym domu doszło do wykorzystywania jego brata lub siostry, dziecko przebywało sam na sam ze znanym sprawcą WSD itp.; $n = 87$; 41%), osoba trzecia zawiadomiła, że była świadkiem wykorzystywania ($n = 40$; 19%), dziecko przejawiało seksualizację zachowań ($n = 13$; 6%), dziecko miało na ciele podejrzaną ślady ($n = 2$; 1%) lub wykorzystywanie zostało odkryte podczas rutynowego badania lekarskiego ($n = 2$; 1%). W wypadku 294 dzieci (17%)

przyczyna, z której dziecko trafiło do CAC, była nieznana. Wśród spraw, w których dostępne były takie informacje, ponad 1/3 dzieci była świadkiem przemocy domowej ($n = 420$; 36%), a w 58% przypadków odnotowano wcześniejszą historię wykorzystywania seksualnego w rodzinie ($n = 711$). Ponad połowa ($n = 973$; 57%) domniemych sprawców należała do najbliższej lub dalszej rodziny dziecka, a 33% ($n = 570$) sprawców mieszkało z dzieckiem pod jednym dachem w czasie, gdy doszło do wykorzystywania.

Analizy dwuzmiennowe

Współczynniki korelacji liniowej Pearsona (dla par zmienna ciągła – zmienna dychotomiczna) oraz współczynniki η^2 (dla par zmienna dychotomiczna – zmienna dychotomiczna), obliczone w zbiorach danych uzupełnionych metodą imputowania, przedstawiono w tabeli. Ujawnienie nieformalne przed przesłuchaniem w CAC było skorelowane dodatnio z wiekiem dziecka, a ujemnie ze sprawcą będącym członkiem rodziny dziecka oraz sprawcą mieszkającym z nim pod jednym dachem. Wiara opiekuna w prawdziwość zarzutu wykorzystywania była skorelowana dodatnio z nieformalnym ujawnieniem WSD, a ujemnie z przemocą domową w rodzinie, sprawcą będącym członkiem rodziny oraz sprawcą mieszkającym z dzieckiem pod jednym dachem. Wreszcie, dokonanie ujawnienia formalnego było skorelowane dodatnio z młodszym wiekiem dziecka, płcią żeńską, wiarą opiekuna i wcześniejszym ujawnieniem nieformalnym. Ujawnienie formalne było natomiast skorelowane ujemnie ze sprawcą będącym członkiem rodziny dziecka.

Model równań strukturalnych

Aby przetestować hipotezę, że formalne ujawnienie WSD jest skutkiem wielu występujących wcześniej czynników i reakcji w procesie ujawnienia, zastosowaliśmy model strukturalny dopasowany do danych uzupełnionych metodą imputowania. Ten model analizował związki między zmiennymi demograficznymi, czynnikami rodzinnymi i charakterystyką sprawcy wykorzystywania a: a) ujawnieniem nieformalnym, b) wiarą opiekuna w prawdziwość zarzutu wykorzystywania oraz c) ujawnieniem formalnym. Ten model, przedstawiony na rysunku, był dobrze dopasowany do danych, $\chi^2(7) = 27,84$; $p < 0,001$; CFI = 0,94; RMSEA = 0,04 (nie obliczono przedziału ufności ze względu na zastosowanie imputacji wielokrotnej). Ujawnienie formalne występowało częściej u starszych dzieci i u tych, które mieszkały ze sprawcą pod jednym dachem wtedy, gdy dziecko dokonało wcześniej ujawnienia nieformalnego,

a także w przypadkach, gdy opiekun wierzył w prawdziwość zarzutu wykorzystywania. Ponadto analiza ścieżek dostarczyła danych potwierdzających związek różnych czynników rodzinnych i tych związanych z wykorzystywaniem z ujawnieniem WSD przed formalnym przesłuchaniem oraz z wiarą opiekuna w prawdziwość zarzutów. Dzieci, które nie dokonały nieformalnego ujawnienia WSD, z większym prawdopodobieństwem były świadkami przemocy domowej w swojej rodzinie. Wreszcie, opiekunowie rzadziej wykazywali wiarę w prawdziwość zarzutu WSD, kiedy sprawca był członkiem rodziny, a częściej – jeśli dziecko nieformalnie ujawniło wykorzystywanie im samym lub innej osobie.

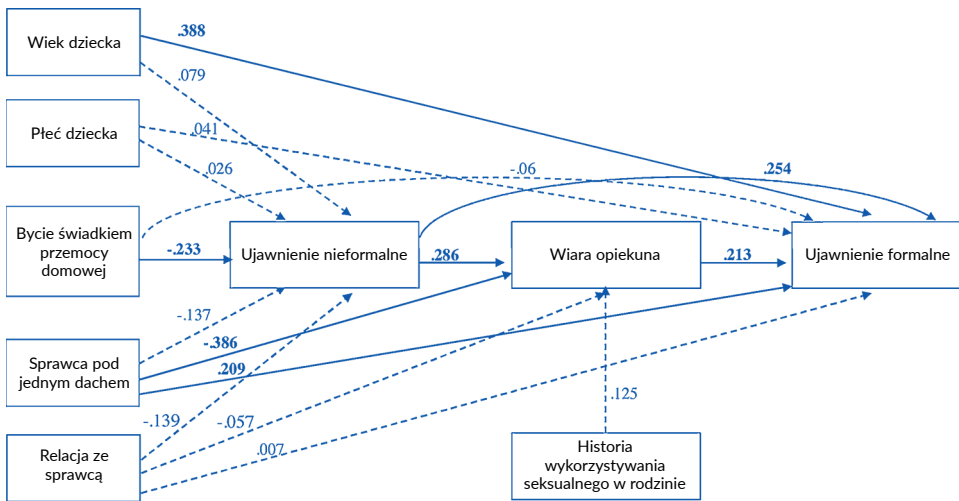
Tabela

Korelacje dwuzmiennowe z zastosowaniem imputacji wielokrotnej

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Współczynniki korelacji liniowej Pearsona									
1. Wiek	-	0,210**	0,017	-0,204***	-0,005	-0,024	-0,047	0,051*	0,305***
Współczynniki f_i									
2. Płeć dziecka (żeńska)		-							
3. Bycie świadkiem przemocy domowej		-0,031	-						
4. Sprawca z rodziny		-0,043*	0,067*	-					
5. Sprawca pod jednym dachem		-0,012	0,103**	0,362***	-				
6. Historia WS w rodzinie		-0,051*	0,245***	0,154***	0,103***	-			
7. Wiara opiekuna		-0,013	-0,110**	-0,096**	-0,170***	-0,009	-		
8. Ujawnienie nieformalne		-0,027	-0,049	-0,066*	-0,062*	0,024	0,145**	-	
9. Ujawnienie formalne		0,027**	-0,036	-0,065**	0,024	0,004	0,165***	0,179***	-

Uwaga: Płeć dziecka zakodowano 0 = męska, 1 = żeńska; zmienne 3–9 zostały zakodowane metodą *dummy coding* w taki sposób, że odpowiedź twierdząca = 1.

+ $p < 0,1$; * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$.

Rysunek. Wystandaryzowane rozwiązanie (β) modelu równań strukturalnych ujawnienia formalnego i nieformalnego. Linie ciągłe oznaczają ścieżki istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$. Linie przerywane oznaczają ścieżki nieistotne statystycznie.

Na podstawie analiz dwuzmiennowych i wielozmiennowych zastosowaliśmy również ten model do przetestowania efektów pośrednich bycia świadkiem przemocy domowej, sprawcy mieszkającego z dzieckiem pod jednym dachem oraz ujawnienia nieformalnego na ujawnienie formalne. Bycie świadkiem przemocy domowej nie wywierało pośredniego wpływu na formalne ujawnienie wykorzystywania ($\beta = -0,059$, $SE = 0,031$, $p < 0,01$). Sprawca mieszkający z dzieckiem pod jednym dachem wywierał pośredni wpływ na ujawnienie formalne poprzez zmienną wiary opiekuna ($\beta = -0,082$, $SE = 0,036$, $p < 0,05$). Wreszcie, ujawnienie nieformalne było predyktorem ujawnienia formalnego za pośrednictwem zmiennej wiary opiekuna ($\beta = 0,060$, $SE = 0,026$, $p < 0,05$).

DYSKUSJA

W niniejszym badaniu przeanalizowano interaktywny proces ujawnienia WSD, podkreślając bariery i czynniki sprzyjające (facylitujące) związane z ujawnieniem przed przesłuchaniem, wiarą opiekuna w prawdziwość zarzutu wykorzystywania oraz ujawnieniem w trakcie formalnego przesłuchania. Otrzymane wyniki sugerują, że dzieci, które trafią do CAC, są skłonniejsze ujawnić wykorzystywanie w trakcie

przesłuchania, jeśli powiedziały o nim komuś już wcześniej i jeśli ich opiekun wierzy, że doszło do wykorzystywania. Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, starszy wiek dziecka zwiększał prawdopodobieństwo ujawnienia. Ponadto w niniejszym badaniu wykazano, że opiekunowie są bardziej skłonni wierzyć w prawdziwość zarzutów, jeśli dziecko ujawniło wykorzystywanie jeszcze przed przesłuchaniem. Prawdopodobieństwo, że opiekun uwierzy w prawdziwość zarzutów, jest natomiast mniejsze, jeśli domniemany sprawca mieszka tym samym domu. Warto zauważyć, że dzieci rzadziej dokonywały nieformalnego ujawnienia przed przesłuchaniem, jeśli były świadkami przemocy domowej w swojej rodzinie. Pośrednie efekty ujawnienia przed przesłuchaniem i sprawcy mieszkającego z dzieckiem pod jednym dachem podkreślają wagę wiary opiekuna w prawdziwość zarzutów jako mechanizmu, który może zakłócić proces ujawnienia.

Częstym pierwszym krokiem w procesie ujawnienia jest powiedzenie o wykorzystywaniu osobie z sieci społecznej dziecka, a – jak sugerują uzyskane przez nas wyniki – prawdopodobieństwo dokonania takiego ujawnienia przez dzieci, które trafiają do CAC, może być mniejsze, jeśli dziecko było świadkiem przemocy domowej. To ustalenie jest zgodne z naszymi hipotezami, a przy tym zasługuje na szczególną uwagę, zważywszy na częstość, z jaką dzieci pokrzywdzone przestępstwem WSD są równocześnie świadkami przemocy domowej. Wcześniejsze badania wykazały, że 52–54% dzieci wykorzystywanych seksualnie żyje w domach dotkniętych przemocą domową (Bowen, 2000; Kellogg, Menard, 2003). Doświadczenie bycia świadkiem przemocy domowej zadeklarowała $\frac{1}{3}$ uczestników niniejszego badania. W wypadku dzieci, które trafiają do CAC na formalne przesłuchanie, a które wcześniej były świadkami przemocy domowej i nie dokonały ujawnienia nieformalnego, wykorzystywanie seksualne zapewne odkryto w inny sposób (np. gdy osoba trzecia była świadkiem wykorzystywania). Dzieci często boją się powiedzieć o doświadczonym wykorzystywaniu zaufanym przyjaciołom lub członkom rodziny, ponieważ sprawcy grożą, że zrobią krzywdę dziecku albo jego bliskim, aby zmusić ofiarę do milczenia. Takie groźby mogą być szczególnie skuteczne, jeśli dziecko wcześniej było świadkiem przemocy w swoim domu – zwłaszcza jeśli sprawcą tej przemocy była osoba, która wykorzystywała je seksualnie. Kellogg i Menard (2003) przeprowadzili wywiady z dziećmi i nastolatkami, które doświadczyły wykorzystywania seksualnego, i odkryli, że 34% badanych wskazało strach przed sprawcą jako przyczynę zwlekania z ujawnieniem tych doświadczeń. Wśród dzieci, które były świadkami przemocy domowej w swojej rodzinie, ów odsetek wzrósł do 41%. Tak więc przemoc domowa w rodzinie dziecka może zapobiegać zgłoszeniu wykorzystywania seksualnego, a co za tym idzie – uniemożliwiać identyfikację i wspieranie ofiar tej formy krzywdzenia.

Wiara opiekunów w prawdziwość zarzutów wydawała się jednym z najważniejszych elementów procesu ujawnienia u dzieci, które trafiły do CAC: dzieci, których opiekunowie wierzyli, że doszło do wykorzystywania, częściej ujawniały WSD w trakcie przesłuchania. To odkrycie wpisuje się w obraz, jaki wyłania się z prowadzonych badań, i podkreśla ważną rolę kontekstu interakcyjnego, w którym dochodzi do ujawnienia doświadczeń wykorzystywania (Reitsema, Grietens, 2016). Co za tym idzie – niezwykle ważne jest zrozumienie mechanizmów, poprzez które opiekunowie udzielają dziecku wsparcia. W niniejszym badaniu opiekunowie byli bardziej skłonni wierzyć w prawdziwość zarzutu wykorzystywania, jeśli dzieci dokonało nieformalnego ujawnienia przed wizytą w CAC i jeśli sprawca nie mieszkał w tym samym domu. Nasze ustalenia są zgodne z wynikami wcześniejszych badań, w których wykazano, że opiekunowie są mniej skłonni wierzyć w prawdziwość zarzutów w sytuacji, gdy dziecko nie powiedziało od razu zaufanej osobie dorosłej o doświadczonym wykorzystywaniu (Hershkowitz i in., 2007). Zważywszy, że zarzut WSD ma poważne implikacje dla rodziny, wydaje się zrozumiałe, że opiekunowie mogą nie chcieć uwierzyć w jego prawdziwość, jeśli nie usłyszeli go bezpośrednio od dziecka. Co istotne, przewidywane reakcje na ujawnienie wykorzystywania mogą wpływać na zachowanie dziecka. Na przykład dzieci mogą unikać powiedzenia komuś o takich doświadczeniach albo zwlekać z ich ujawnieniem, ponieważ spodziewają się negatywnych reakcji rodziców. Mogą też podejmować inne zachowania, które przyczyniają się do niewiary opiekunów – np. unikają rodziców albo mówią o swoich doświadczeniach komuś innemu (Hershkowitz i in., 2007). Do niewiary w prawdziwość zarzutów mogą się też przyczyniać reakcje emocjonalne, kiedy sprawca mieszka w tym samym domu albo jest członkiem rodziny, ponieważ opiekunom niekrzywdzącym trudno zrozumieć, że ktoś, kogo dobrze znali i komu ufali, mógł się dopuścić takiego czynu (Elliott, Carnes, 2001). Wbrew postawionym hipotezom nasze badanie nie potwierdziło teorii bliskości interpersonalnej autorstwa Miller i Cromer (2015), która głosi, że ludzie są bardziej skłonni uwierzyć w prawdziwość ujawnienia WSD, jeśli ktoś im bliski doświadczył wiktymizacji interpersonalnej.

Niniejsze badanie dostarczyło również nowych dowodów empirycznych potwierdzających efekt wiary opiekuna jako zmiennej pośredniczącej wpływającej na ujawnienie w trakcie przesłuchania. Innymi słowy, chociaż wcześniejsze powiedzenie komuś o wykorzystywaniu często prowadzi do ujawnienia w trakcie formalnego przesłuchania, to reakcja opiekunów może odgrywać w tym procesie istotną rolę. Brak ujawnienia doświadczeń wykorzystywania przed przesłuchaniem może uruchomić pętlę ujemnego sprzężenia zwrotnego. Dziecko może się obawiać negatywnej reakcji opiekuna – np. tego, że mu nie uwierzy (De Francis, 1969) – i z tego powodu

nie szukać pomocy u zaufanej osoby dorosłej. Później, kiedy wykorzystywanie zostaje odkryte w inny sposób (np. skutek zawiadomienia przez osobę trzecią), opiekunowie mogą być sceptyczni, ponieważ dziecko nie powiedziało im o tak ważnym doświadczeniu. Wreszcie, ów sceptycyzm opiekunów może zniechęcić dziecko do dalszych rozmów o wykorzystywaniu (Hershkowitz i in., 2007). Ten mechanizm jest godny uwagi, zważywszy na to, jak duża część ofiar WSD zwleka z ujawnieniem swoich doświadczeń lub wcale ich nie ujawnia.

Starsze dzieci istotnie częściej niż młodsze ujawniały wykorzystywanie w trakcie przesłuchania. Jak już wspomniano, młodsze dzieci mogą nie ujawniać WSD z powodu niezrozumienia, że wykorzystywanie jest pogwałceniem ich praw i że powinny o nim powiedzieć zaufanej osobie dorosłej (London, Bruck, Ceci, Shuman, 2005). Ponadto słabiej rozwinięte kompetencje językowe młodszych dzieci mogą uniemożliwiać opowiedzenie o takich doświadczeniach, a co za tym idzie – powstrzymać je przed ujawnieniem wykorzystywania (London i in., 2005). Ta druga trudność jest dobrze znana osobom prowadzącym dochodzenia w przypadkach WSD, chociaż często można ją przezwyciężyć przez zastosowanie specjalnych technik przesłuchania przeznaczonych dla małych dzieci (np. Sternberg, Lamb, Orbach, Esplin, Mitchell, 2001). Pierwszemu problemowi natomiast można przeciwdziałać poprzez programy edukacji i profilaktyki wykorzystywania seksualnego (przegląd zob. Walsh, Zi, Woolfenden, Shlonsky, 2015).

Mocne strony badania i jego ograniczenia

Badanie przedstawione w tym artykule ma kilka mocnych stron. Dzięki wykorzystaniu akt zamkniętych spraw prowadzonych przez CAC mogliśmy stworzyć model objaśniający ujawnienie WSD zaufanym osobom, wiarę opiekuna w prawdziwość zarzutów i ujawnienie w trakcie formalnego przesłuchania. Nasz model pomaga zbudować szczegółowy teoretyczny i empiryczny obraz procesu ujawnienia. Jest to niezwykle ważne, zważywszy na potrzebę rozszerzenia dostępnego piśmiennictwa w taki sposób, by traktowało ujawnienie jako proces, a nie pojedyncze zdarzenie (np. Reitsema, Grietens, 2016). Ponadto użycie akt zamkniętych spraw dzieci, które trafiły do CAC, pozwoliło na udokumentowanie czynników związanych z wykorzystywaniem seksualnym i jego ujawnieniem w czasie, gdy zostało ono odkryte. Pomogło to w pokonaniu kilku ograniczeń metodologicznych wcześniejszych badań (np. retrospektywnych badań samoopisowych), a co za tym idzie – zwiększyło wartość naszych ustaleń badawczych. Wreszcie, zastosowanie dużej próby opartej na aktach CAC zwiększa możliwość generalizowania otrzymanych wyników na ponad 200 tys.

dzieci, które każdego roku trafiają do CAC w związku z zarzutami WSD (National Children's Alliance, 2017).

Chociaż niniejsze badanie ma kilka mocnych stron, to nie jest wolne od ograniczeń. Jego wyniki można generalizować na inne dzieci trafiające do CAC w związku z wykorzystywaniem seksualnym, ale mogą nie mieć przełożenia na małe ofiary, które nie trafiają do tych placówek. Mogą istnieć ważne różnice między zbadaną przez nas populacją a dziećmi, które nie trafią do CAC (np. ciężkość zarzutów wykorzystywania; Cross i in., 2007), a te różnice mogą wpływać na ujawnianie WSD (np. Hershkowitz i in., 2007). Zważywszy na owe różnice, nie jest jasne, czy otrzymane przez nas wyniki można generalizować na szerszą populację ofiar WSD. Ponadto zastosowanie danych archiwalnych uniemożliwiło analizę dodatkowych zmiennych związanych z ujawnieniem (takich jak wiek dziecka w momencie rozpoczęcia wykorzystywania, jego przewidywania dotyczące reakcji opiekuna oraz ciężkość/dotkliwość wykorzystywania), które mogły wpływać na ów proces. Co więcej, duży odsetek ujawnień nieformalnych przed przesłuchaniem w CAC, jaki odkryliśmy w badanej próbie, utrudnił analizę dodatkowych czynników związanych z pierwszym ujawnieniem wykorzystywania. Warto jednak dodać, że liczba ujawnień przed przesłuchaniem zaobserwowana w naszym badaniu jest zgodna z danymi uzyskanymi w innych grupach dzieci, które uczestniczą w formalnych dochodzeniach (np. Lippert i in., 2009). Wreszcie, nasza próba nie była zróżnicowana etnicznie. To ograniczenie można przypisać specyfice miejsca przeprowadzenia badania, w którym – jak się szacuje – 88,3% mieszkańców stanowią osoby pochodzenia europejskiego (United Census Bureau, 2018). Zaobserwowano pewne różnice etniczne związane z ujawnianiem WSD (Ullman, Filipas, 2005), dlatego w przyszłych badaniach warto zadbać o większą różnorodność etniczną prób.

Implikacje

Przedstawione ustalenia badawcze są źródłem cennej wiedzy dotyczącej związków między cechami dziecka, charakterystyką wykorzystywania i czynnikami rodzinnymi a procesem ujawniania WSD przez dzieci trafiające do CAC. Otrzymane wyniki sugerują, że informacje istotne dla procesu ujawnienia powinny być zbierane w momencie przyjęcia dziecka do CAC lub przy pierwszym kontakcie z organami ścigania bądź służbami ochrony dzieci, aby następnie posłużyć do kształtowania interakcji z dzieckiem i jego rodziną w trakcie dochodzenia. Do takich istotnych informacji należą: historia przemocy domowej w rodzinie, historia wiktyimizacji członków rodziny, fizyczna bliskość sprawcy w czasie, gdy doszło do wykorzystywania, oraz

reakcje opiekunów na zarzut wykorzystywania. Świadomość, że ofiary WSD, u których występują wymienione czynniki ryzyka, mogą być mniej skłonne do ujawnienia doświadczeń przemocy seksualnej, może być pomocna w prowadzeniu dochodzeń w takich sprawach. Dalsze wysiłki zmierzające do zrozumienia, dlaczego dzieci ujawniają wykorzystywanie i dlaczego mogą mieć opory przed jego ujawnieniem, będą wspomagać działania na rzecz ochrony i bezpieczeństwa dzieci, zapewnią lepszą pomoc psychiatryczną i psychologiczną (w razie takiej potrzeby) oraz usprawnią postępowanie dochodzeniowe i karne. Ponadto jest niezwykle ważne, aby przyszłe działania uwzględniały to, że ujawnienie doświadczeń wykorzystywania jest procesem, w którym dziecko musi kilka razy opowiedzieć o tym, co je spotkało, aby otrzymać wsparcie i uniknąć dalszego krzywdzenia.

PODZIĘKOWANIE

Autorzy są wdzięczni Centrum Pomocy Dzieciom w Lincoln w stanie Nebraska za udostępnienie danych niezbędnych do przeprowadzenia tego badania. Manuskrypt artykułu przygotowano dzięki wsparciu Narodowych Instytutów Zdrowia: National Institute of Drug Abuse (NIDA), grant T32DA019426 (PI: Tebes), oraz National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA), grant T32AA007455 (PI: Larimer). Poglądy wyrażone w tym artykule są poglądami autorów i nie muszą być zgodne ze stanowiskiem ani polityką NIDA, NIAAA lub Uniwersytetu Stanu Waszyngton.

E-mail autorki: hgrandgenett@gmail.com.

Przedruk za zgodą wydawcy, tłumaczenie redakcyjne, niekonsultowane z wydawcą.

Artykuł pierwotnie ukazał się w: *Child Abuse & Neglect*, 104193. *Advance online publication*. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104193>.

© 2019 Elsevier Ltd. All rights reserved

Tłumaczenie: Agnieszka Nowak-Młynikowska.

BIBLIOGRAFIA

Ahrens, C. (2006). Being silenced: The impact of negative social reactions on the disclosure of rape. *American Journal of Community Psychology*, 38, 263–274. <https://doi.org/10.1007/s10464-006-9069-9>.

- Alaggia, R. (2004). Many ways of telling: Expanding conceptualizations of child sexual abuse disclosure. *Child Abuse & Neglect*, 28, 1213–1227. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.03.016>.
- Alnock, D., Miller, P. (2013). *No one noticed, no one heard: A study of disclosures of childhood abuse*. Londyn: NSPCC.
- Bowen, K. (2000). Child abuse and DV in families of children seen for suspected sexual abuse. *Clinical Pediatric*, 39, 33–40. <https://doi.org/10.1177/000992280003900104>.
- Briere, J., Elliott, D. M. (2003). Prevalence and psychological sequelae of self-reported childhood physical and sexual abuse in a general population sample of men and women. *Child Abuse & Neglect*, 27, 1205–1222. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.09.008>.
- Collings, S. J., Griffiths, S., Kumalo, M. (2005). Patterns of disclosure in child sexual abuse. *South African Journal of Psychology*, 35, 270–285. <https://doi.org/10.1177/008124630503500207>.
- Cross, T. P., Jones, L. M., Walsh, W. A., Simone, M., Kolko, D. (2007). Child forensic interviewing in Children's Advocacy Centers: Empirical data on a practice model. *Child Abuse & Neglect*, 31, 1031–1052. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2007.04.007>.
- Cross, T. P., Jones, L. M., Walsh, W. A., Simone, M., Kolko, D., Sczepanski, J., ... Shadoin, A. L. (2008). Evaluating children's advocacy centers' response to child sexual abuse. *Juvenile Justice Bulletin*. Pobrane z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojdp/218530.pdf>.
- De Francis, V. (1969). *Protecting the child victim of sex Crimes committed by adults*. Denver, CO: American Humane Association.
- Dworkin, E. R., Allen, N. (2018). Correlates of disclosure cessation after sexual assault. *Violence Against Women*, 24, 85–100. <https://doi.org/10.1177/1077801216675743>.
- Elliott, D. M., Briere, J. (1994). Forensic sexual abuse evaluations of older children: Disclosures and symptomatology. *Behavioral Sciences & the Law*, 12, 261–277. <https://doi.org/10.1002/bsl.2370120306>.
- Elliott, A. N., Carnes, C. N. (2001). Reactions of nonoffending parents to the sexual abuse of their child: A review of the literature. *Child Maltreatment*, 6, 314–331. <https://doi.org/10.1177/1077559501006004005>.
- Goodman-Brown, T. B., Edelstein, R. S., Goodman, G. S., Jones, D. P., Gordon, D. S. (2003). Why children tell: A model of children's disclosure of sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 27, 525–540. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(03\)00037-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(03)00037-1)

- Graham, J. W. (2009). Missing data analysis: Making it work in the real world. *Annual Review of Psychology*, 60, 549–576. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085530>
- Hershkowitz, I., Lanes, O., Lamb, M. E. (2007). Exploring the disclosure of child sexual abuse with alleged victims and their parents. *Child Abuse & Neglect*, 31, 111–123. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.09.004>
- Jonzon, E., Lindblad, F. (2004). Disclosure, reactions, and social support: Findings from a sample of adult victims of child sexual abuse. *Child Maltreatment*, 9, 190–200. <https://doi.org/10.1177/1077559504264263>
- Kellogg, N. D., Menard, S. W. (2003). Violence among family members of children and adolescents evaluated for sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 27, 1367–1376. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.10.008>
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practice of structural equation modeling*. Nowy Jork, NY: Guilford Press.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling* (IV wyd.). Nowy Jork, NY: Guilford Press.
- Lahtinen, H. M., Laitila, A., Korkman, J., Ellonen, N. (2018). Children’s disclosures of sexual abuse in a population-based sample. *Child Abuse & Neglect*, 76, 84–94. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.10.011>.
- Lawson, L., Chaffin, M. (1992). False negatives in sexual abuse disclosure interviews. *Journal of Interpersonal Violence*, 7, 532–542. <https://doi.org/10.1177/088626092007004008>.
- Leclerc, B., Wortley, R. (2015). Predictors of victim disclosure in child sexual abuse: Additional evidence from a sample of incarcerated adult sex offenders. *Child Abuse & Neglect*, 43, 104–111. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.03.003>.
- Lemaigre, C., Taylor, E. P., Gittoes, C. (2017). Barriers and facilitators to disclosing sexual abuse in childhood and adolescence: A systematic review. *Child Abuse & Neglect*, 70, 39–52. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.05.009>.
- Lewit, E. M. (1994). Reported child abuse and neglect. *The Future of Children*, 4, 233–242. <https://doi.org/10.2307/1602533>.
- Lippert, T., Cross, T. P., Jones, L., Walsh, W. (2009). Telling interviewers about sexual abuse: Predictors of child disclosure at forensic interviews. *Child Maltreatment*, 14, 100–113. <https://doi.org/10.1177/1077559508318398>.
- London, K., Bruck, M., Ceci, S. J., Shuman, D. W. (2005). Disclosure of child sexual abuse: What does the research tell us about the ways that children tell? *Psychology Public Policy and Law*, 11, 194–226. <https://doi.org/10.1037/10764-8971.11.1.19>.

- London, K., Bruck, M., Wright, D. B., Ceci, S. J. (2008). Review of the contemporary literature on how children report sexual abuse to others: Findings, methodological issues, and implications for forensic interviewers. *Memory*, 16, 29–47. <https://doi.org/10.1080/09658210701725732>.
- Malloy, L. C., Lyon, T. D. (2006). Caregiver support and child sexual abuse: Why does it matter? *Journal of Child Sexual Abuse*, 15, 97–103. https://doi.org/10.1300/J070v15n04_06.
- Malloy, L. C., Lyon, T. D., Quas, J. A. (2007). Filial dependency and recantation of child sexual abuse allegations. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 46, 162–170. <https://doi.org/10.1097/01.chi.0000246067.77953.f7>.
- McElvaney, R. (2015). Disclosure of child sexual abuse: Delays, non-disclosure and partial disclosure. What the research tells us and implications for practice. *Child Abuse Review*, 24, 159–169. <https://doi.org/10.1002/car.2280>.
- McElvaney, R., Greene, S., Hogan, D. (2014). To tell or not to tell? Factors influencing young people's informal disclosures of child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 29, 928–947. <https://doi.org/10.1177/0886260513506281>.
- Miller, K. E., Cromer, L. D. (2015). Beyond gender: Proximity to interpersonal trauma in examining differences in believing child abuse disclosures. *Journal of Trauma & Dissociation*, 16, 211–223. <https://doi.org/10.1080/15299732.2014.985863>.
- Muthén, B., du Toit, S. H. C., Spisic, D. (1997). *Robust inference using weighted least squared and quadratic estimating equations in latent variable modeling with categorical and continuous outcomes*. Unpublished technical report. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén .
- Muthén, L. K., Muthén, B. O. (2015). *Mplus (Version 7.4)*. Los Angeles, CA: Muthén & Muthén.
- National Children's Alliance. (2017). *Annual report 2017*. Waszyngton, DC: National Children's Alliance.
- Newman, B. S., Dannenfelser, P. L., Pendleton, D. (2005). Child abuse investigations: Reasons for using child advocacy centers and suggestions for improvement. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 22, 165–181. <https://doi.org/10.1007/s10560-005-3416-9>.
- Paine, M. L., Hansen, D. J. (2002). Factors influencing children to self-disclose sexual abuse. *Clinical Psychology Review*, 22, 271–295. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(01\)00091-5](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(01)00091-5).
- Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., Gomez-Benitó, J. (2009). The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29, 328–338. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2009.02.007>.

- Pérez-Fuentes, G., Olfson, M., Villegas, L., Morcillo, C., Wang, S., Blanco, C. (2013). Prevalence and correlates of child sexual abuse: A national study. *Comprehensive Psychiatry*, 54, 16–27.
- Pipe, M. E., Lamb, M. E., Orbach, Y., Stewart, H., Sternberg, K. J., Esplin, P. (2007). Factors associated with nondisclosure of suspected abuse during forensic interviews. W: M. E. Pipe, M. E. Lamb, Y. Orbach, A. C. Cederborg (red.), *Child sexual abuse: Disclosure, delay and denial* (s. 77–96). Nowy Jork, NY: Routledge.
- Pittenger, S. L., Pogue, J. K., Hansen, D. J. (2018). Predicting sexual revictimization in childhood and adolescence: A longitudinal examination using ecological systems theory. *Child Maltreatment*, 23, 137–146.
- Putnam, F. W. (2003). Ten-year research update review: Child sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 42, 269–278. <https://doi.org/10.1097/00004583-200303000-00006>.
- Reitsemá, A. M., Grietens, H. (2016). Is anybody listening? The literature on the dialogical process of child sexual abuse disclosure reviewed. *Trauma, Violence & Abuse*, 17, 330–340. <https://doi.org/10.1177/1524838015584368>.
- Smith, D. W., Letourneau, E. J., Saunders, B. E., Kilpatrick, D. G., Resnick, H. S., Best, C. L. (2000). Delay in disclosure of childhood rape: Results from a national survey. *Child Abuse & Neglect*, 24, 273–287. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(99\)00130-1](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(99)00130-1).
- Sternberg, K. J., Lamb, M. E., Orbach, Y., Esplin, P. W., Mitchell, S. (2001). Use of a structured investigative protocol enhances young children's responses to free recall prompts in the course of forensic interviews. *The Journal of Applied Psychology*, 86, 997–1005. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.86.5.997>.
- Tashjian, S. M., Goldfarb, D., Goodman, G. S., Quas, J. A., Edelstein, R. (2016). Delay in disclosure of non-parental child sexual abuse in the context of emotional and physical maltreatment: A pilot study. *Child Abuse & Neglect*, 58, 149–159. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.06.020>.
- Ullman, S. (2007). Relationship to perpetrator, disclosure, social reactions, and PTSD symptoms in child sexual abuse survivors. *Journal of Child Sexual Abuse*, 16, 19–36. https://doi.org/10.1300/J070v16n01_02.
- Ullman, S. E., Filipas, H. H. (2005). Ethnicity and child sexual abuse experiences of female college students. *Journal of Child Sexual Abuse*, 14, 67–89. https://doi.org/10.1300/J070v14n03_04.
- United States Census Bureau. (2018). QuickFacts: Nebraska. Pobrane z: <https://www.census.gov/quickfacts/table/PST045215/31#headnote-js-a>.

Walsh, K., Zwi, K., Woolfenden, S., Shlonsky, A. (2015). School-based education programmes for the prevention of child sexual abuse. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, Issue, 4, 1–121. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD004380.pub3>.

TELLING A TRUSTED ADULT: FACTORS ASSOCIATED WITH THE LIKELIHOOD OF DISCLOSING CHILD SEXUAL ABUSE PRIOR TO AND DURING A FORENSIC INTERVIEW

Background: Many child sexual abuse (CSA) survivors delay or withhold disclosure of their abuse, even when presenting for formal investigation interviews. **Objective:** This study examined factors that relate to the CSA disclosure process.

Participants and Settings: Participants were CSA victims (N = 1,732) presenting to a Child Advocacy Center (CAC) for a forensic interview.

Method: We tested a structural model to predict disclosure before and during a forensic interview using secondary data analysis.

Results: Youth were less likely to disclose before a forensic interview if they witnessed domestic violence ($\beta = -.233, p < .05$). Caregivers were less likely to believe the abuse allegation if the alleged perpetrator resided in the home ($\beta = -.386, p < .05$) and more likely to believe if the youth made a prior disclosure ($\beta = .286, p < .05$). Youth were more likely to disclose during the forensic interview if they were older ($\beta = .388, p < .05$), if the alleged perpetrator resided in their home ($\beta = .209, p < .05$), if they disclosed prior ($\beta = .254, p < .05$), and if their caregiver believed the allegation ($\beta = .213, p < .05$). The alleged perpetrator residing in the youth's home ($\beta = -0.082, p < .05$) and making a prior disclosure ($\beta = 0.060, p < .05$) were both indirectly associated with forensic interview disclosure through caregiver belief.

Conclusions: Findings highlight the importance of the family context and caregiver belief in the disclosure process for youth involved in formal CSA investigations.

KEYWORDS

SEXUAL ABUSE, DISCLOSURE, FORENSIC INTERVIEW, ABUSE DISCOVERY, CAREGIVER BELIEF, STRUCTURAL EQUATION MODEL

Cytowanie:

Grandgenett, H. M., Pittenger, S. L., Dworkin, E. R., Hansen, D. J. (2021). Powiedzieć zaufanemu dorosłemu – czynniki związane z prawdopodobieństwem ujawnienia przez dziecko doświadczeń wykorzystywania seksualnego przed lub w trakcie formalnego przesłuchania. *Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka*, 20(1), 88–112.

Artykuł jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska.

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI
www.ms.gov.pl

FUNDUSZ
SPRAWIEDLIWOŚCI

Sfinansowano ze środków – Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości